

ZNAK DZIEDZICTWA
EUROPEJSKIEGO
WYTYCZNE
dla obiektów kandydujących

EUROPEAN
HERITAGE LABEL

Spis treści

1. Kontekst.....	3
2. ZDL w porównaniu do innych inicjatyw w obszarze dziedzictwa kulturowego	4
3. Kto może uczestniczyć?.....	4
3.1 Definicja obiektów	4
3.2 Zasięg geograficzny	5
4. Kryteria kwalifikacji.....	5
5. Jak dokonuje się wyboru obiektów?.....	8
5.1 Wstępna selekcja na szczeblu krajowym	8
5.2 Selekcja na szczeblu UE.....	8
6. Krajowe obiekty tematyczne i obiekty międzynarodowe.....	9
6.1 Krajowe obiekty tematyczne	9
6.2 Obiekty międzynarodowe	10
7. Formularz wniosku	11
8. Monitorowanie obiektów.....	11
9. Rezygnacja ze znaku	12
10. Europejski panel niezależnych ekspertów	13
11. Komunikacja	13
12. Tworzenie sieci kontaktów.....	13
13. Finansowanie z budżetu UE	14
Załącznik: Harmonogram.....	15

1. Kontekst

Ogólnym celem znaku dziedzictwa europejskiego (ZDE) jest wzmocnienie u obywateli europejskich, w szczególności u młodych ludzi, poczucia przynależności do Unii Europejskiej, w oparciu o wspólne wartości i elementy europejskiej historii oraz dziedzictwa kulturowego, a także uznanie walorów różnorodności krajowej i regionalnej oraz zwiększenie wzajemnego zrozumienia i pogłębienie dialogu międzykulturowego. Znak daje obywatelom Europy nowe możliwości zdobywania wiedzy o naszym wspólnym, choć różnorodnym dziedzictwie kulturowym, wspólnej historii oraz wartościach i roli UE.

Znak dziedzictwa europejskiego jest przyznawany obiektom, które mają silną europejską wartość symboliczną i podkreślają wspólną historię Europy oraz powstawania Unii Europejskiej (UE), a także oraz europejskie wartości i prawa człowieka będące fundamentem procesu integracji europejskiej.

Przepisy i procedury związane z ZDE są ustanowione w akcie prawnym – [decyzji](#) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1194/2011/UE. Oprócz niniejszych wytycznych przedstawicielom obiektów kandydujących zaleca się także lekturę powyższego dokumentu. Wszelkich informacji związanych z kandydowaniem do ZDE oraz ze wstępną selekcją na szczeblu krajowym udzielają krajowi koordynatorzy w poszczególnych państwach. Sprawdź [listę krajowych koordynatorów](#).

Selekcja obiektów odbywa się w dwóch etapach. Obiekty muszą najpierw zostać wstępnie wytypowane na szczeblu krajowym. Ostatecznego wyboru na szczeblu europejskim dokonuje panel niezależnych ekspertów w ramach odpowiedzialności Komisji Europejskiej.

Aby otrzymać ZDE, obiekty powinny służyć osiągnięciu następujących celów:

- a) podkreślanie ich znaczenia dla Europy;
- b) podnoszenie świadomości wspólnego dziedzictwa kulturowego wśród obywateli europejskich, w szczególności wśród młodych ludzi;
- c) ułatwianie wymiany doświadczeń i najlepszych praktyk w całej Unii;
- d) zwiększanie lub poprawa dostępu dla wszystkich, w szczególności młodych ludzi;
- e) pogłębianie dialogu międzykulturowego, szczególnie wśród młodych ludzi, poprzez kształcenie w dziedzinie sztuki, kultury i historii;
- f) wspieranie synergii między dziedzictwem kulturowym oraz współczesną twórczością i kreatywnością;
- g) przyczynianie się do atrakcyjności oraz gospodarczego i zrównoważonego rozwoju regionów, w szczególności przez turystykę kulturalną.

2. ZDL w porównaniu do innych inicjatyw w obszarze dziedzictwa kulturowego

W zasadach przyznawania znaku dziedzictwa europejskiego wymaga się od obiektów kandydujących, aby przesyłały projekt wyraźnie przedstawiający europejskim odbiorcom swój europejski wymiar. Wymaga się od nich także wykazania, że posiadają zdolność operacyjną niezbędną do realizacji projektu. Głównym celem ZDE nie jest ochrona obiektów – powinna ona być zagwarantowana w ramach istniejących systemów ochrony, zapewniających przekazanie ich przyszłym pokoleniom.

Rozważając zgłoszenie obiektu i wypełniając formularz zgłoszeniowy, należy pamiętać o opisanym powyżej specyficznym charakterze ZDE i jego unikalności w porównaniu do innych odznaczeń w obszarze dziedzictwa kulturowego. Niemniej jednak obiekty figurujące już na listach UNESCO, Rady Europy lub dowolnych innych inicjatyw w tej dziedzinie, o ile spełniają kryteria programu, również mogą ubiegać się o przyznanie im ZDE.

3. Kto może uczestniczyć?

3.1 Definicja obiektów

Definicja „obektów” wykorzystywana w ZDE jest szeroka. Należą do nich: miejsca naturalne, obiekty podwodne, archeologiczne, przemysłowe lub miejskie, zabytki, krajobrazy kulturowe, miejsca pamięci, dobra i obiekty kultury oraz dziedzictwo niematerialne. We wszystkich powyższych kategoriach można uwzględniać również dziedzictwo współczesne (do którego należą obiekty stworzone niedawno lub takie, które odegrały szczególną rolę w najnowszej historii Europy). W przypadku obiektów i dóbr kultury oraz dziedzictwa niematerialnego musi istnieć związek z dającą się wyraźnie określić przestrzenią fizyczną, w której prowadzone będą działania informacyjne i edukacyjne.

Obiekt może być „obiektem pojedynczym”, „obiektem międzynarodowym” lub „obiektem tematycznym”.

Krajowe obiekty tematyczne to kilka obiektów usytuowanych w tym samym państwie członkowskim, które w celu złożenia wspólnego wniosku skupiają się na wspólnym temacie.

Obiektami międzynarodowymi mogą być:

- kilka obiektów położonych w różnych państwach członkowskich, które w celu złożenia wspólnego wniosku koncentrują się na jednym temacie (może on być wybrany dowolnie, ale powinien charakteryzować się silną europejską wartością symboliczną)

albo

- jeden obiekt usytuowany na terytorium co najmniej dwóch państw członkowskich. Do tej kategorii mogą należeć wszystkie obiekty leżące na granicy pomiędzy państwami członkowskimi lub przecinające ją, np. mosty, pola

bitewne, obiekty świadczące o dawnym podziale Europy lub dawne granice wewnątrz UE, stanowiska archeologiczne z okresów poprzedzających wytyczenie granic państwowych itp.

3.2 Zasięg geograficzny

W ZDE mogą uczestniczyć, na zasadzie dobrowolności, państwa członkowskie. W 2016 r. uczestnictwo potwierdziły 24 państwa członkowskie: Austria, Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Malta, Niemcy, Polska, Portugalia, Rumunia, Słowenia, Słowacja, Węgry, Włochy.

W związku z tym jedynie obiekty znajdujące się w tych 24 państwach członkowskich kwalifikują się do uzyskania ZDE. Odnosi się to również do obiektów międzynarodowych – w ich przypadku wszystkie uczestniczące obiekty bez wyjątku muszą znajdować się w tych państwach członkowskich.

4. Kryteria kwalifikacji

Znak przyznaje się na podstawie trzech kryteriów:

1. **symboliczna europejska wartość obiektu;**
2. **promowanie europejskiego wymiaru jako cel projektu**
3. **zdolność operacyjna do wdrożenia projektu lub planu prac.**

Dokładniej rzecz ujmując, wnioski kandydujących obiektów ocenia się w oparciu o następujące punkty:

a) obiekt kandydujący do znaku musi mieć **wartość europejskiego symbolu** i odegrać znaczącą rolę w historii i kulturze Europy lub budowaniu Unii

Musi on zatem spełniać co najmniej **jedno** z następujących kryteriów:

1. jego ponadgraniczny lub ogólnoeuropejski charakter:

sposób, w jaki przeszłe oraz obecne oddziaływanie i atrakcyjność kandydującego obiektu wykraczają poza granice danego państwa członkowskiego i powody, dla których jest on istotny na szczeblu europejskim.

2. jego miejsce i rola w historii Europy i integracji europejskiej oraz jego powiązania z kluczowymi dla Europy wydarzeniami, osobistościami lub ruchami;

ruchy europejskie mogą obejmować m.in. ruchy kulturowe, artystyczne, polityczne, społeczne, naukowe, technologiczne lub przemysłowe, które są istotne na szczeblu europejskim i obejmują wiele państw europejskich;

3. ich miejsce i rola w rozwijaniu oraz propagowaniu wspólnych wartości, które leżą u podstaw integracji europejskiej;

należy opisać, w jakim stopniu obiekt wniósł znaczący wkład w rozwijanie lub propagowanie co najmniej jednej z tych wartości. Artykuł 2 Traktatu o Unii Europejskiej stanowi, że „Unia opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Wartości te są wspólne państwom członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz na równości kobiet i mężczyzn”. Bardziej szczegółowy opis wspólnych wartości leżących u podstaw integracji europejskiej można znaleźć w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej;

b) obiekty kandydujące do znaku muszą **przedłożyć projekt**, którego realizacja ma się rozpocząć w ciągu roku wyznaczenia obiektu (tj. jeden rok po wyborze obiektu na szczelbu europejskim). Dla każdego z punktów projektu należy wskazać działania, grupę docelową i partnerów oraz harmonogram jego realizacji. W projekcie powinny zostać ujęte następujące punkty:

1. popularyzowanie wiedzy na temat europejskiego wymiaru obiektu, w szczególności poprzez odpowiednią działalność informacyjną, oznakowanie obiektu i szkolenie personelu;

2. organizowanie działań edukacyjnych, adresowanych w szczególności do młodych ludzi, pozwalających na pogłębienie zrozumienia wspólnej historii Europy oraz jej wspólnego, a zarazem różnorodnego dziedzictwa, i wzmacniających poczucie przynależności do wspólnej przestrzeni;

3. propagowanie wielojęzyczności i ułatwianie dostępu do obiektu dzięki wykorzystaniu kilku języków Unii;

4. udział w działaniach sieci obiektów opatrzonych znakiem w celu wymiany doświadczeń i inicjowania wspólnych przedsięwzięć;

5. nadanie odpowiedniej rangi i zwiększanie atrakcyjności danego obiektu w skali europejskiej poprzez wykorzystywanie możliwości oferowanych przez nowoczesne technologie oraz narzędzia cyfrowe i interaktywne oraz poprzez synergie z innymi inicjatywami europejskimi;

w przypadku gdy pozwala na to specyfika obiektu, zachęca się do działań artystycznych i kulturalnych, które zwiększają mobilność europejskich profesjonalistów z dziedziny kultury, artystów i kolekcji, pobudzają dialog międzykulturowy i ułatwiają tworzenie związków między dziedzictwem a współczesną twórczością i kreatywnością.

We wniosku musi znaleźć się informacja, czy obiekt: a) otrzymał Nagrodę Unii Europejskiej w dziedzinie dziedzictwa kulturowego lub nagrodę „Europa Nostra”; b) został wpisany na jedną z list: szlaków kultury Rady Europy, światowego dziedzictwa UNESCO, obiektów nominowanych przez państwa członkowskiego do wpisania na

listę światowego dziedzictwa, niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości UNESCO lub c) należy do obszarów Natura 2000 lub otrzymał inne odznaczenie międzynarodowe;

c) obiekty kandydujące do znaku muszą **wykazać**, że posiadają **zdolność operacyjną** niezbędną do realizacji projektu. Składają się na nią następujące punkty:

1. zagwarantowanie prawidłowego zarządzania obiektem, w tym zdefiniowanie celów i wskaźników;

we wniosku powinien znaleźć się opis ogólnego planu zarządzania projektem i ewentualnego planu rozwojowego na kolejne lata;

2. zagwarantowanie zachowania obiektu oraz przekazania go następnym pokoleniom zgodnie z odpowiednimi regułami ochrony;

we wniosku powinien znaleźć się zarys obecnego systemu ochrony i ewentualnego planu na przyszłość. Powinien się w nim także znaleźć status prawny, regulacyjny, planistyczny lub instytucjonalny obiektu;

3. zagwarantowanie jakości obsługi zwiedzających, w tym przedstawienie historii obiektu, informacje dla zwiedzających, oznakowanie itp.;

4. zapewnienie dostępu do obiektów jak najszerszej grupie odbiorców, na przykład dzięki odpowiedniemu dostosowaniu obiektów lub szkoleniom personelu;

we wniosku powinna znaleźć się informacja o tym, czy obiekt jest otwarty dla zwiedzających, oraz o godzinach otwarcia;

5. poświęcenie szczególnej uwagi ludziom młodym, w szczególności poprzez zapewnienie im korzystniejszych warunków dostępu do obiektu;

6. propagowanie obiektu jako trwałego celu turystycznego;

7. rozwijanie spójnej i kompleksowej strategii komunikacyjnej podkreślającej europejski wymiar obiektu;

8. zagwarantowanie zarządzania obiektem w sposób jak najbardziej przyjazny środowisku.

W odniesieniu do kryteriów wyboru i zdolności operacyjnej obiektów każdy z nich jest odpowiednio oceniany z uwzględnieniem jego cech charakterystycznych.

O ile pierwsza kategoria kryteriów (symboliczna wartość europejska obiektu) dotyczy tego, czym obiekt jest, przez co kategoria ta jest związana z jego cechami stałymi, kategorie b i c odnoszą się do konkretnego projektu i zdolności operacyjnej, które bądź istnieją już w momencie zgłaszania obiektu, bądź będą musiały zostać stworzone, jeśli dany obiekt otrzyma ZDE.

„Projekt” i „zdolność operacyjna” muszą zarazem obejmować zarówno długoterminową wizję podkreślenia europejskiego wymiaru obiektu, jak i szereg działań w perspektywie krótko- i średnioterminowej, służących nadaniu tej wizji konkretnego wymiaru. Ponieważ znak będzie przyznawany na stałe, działania te będą oczywiście musiały być regularnie aktualizowane i modyfikowane w kolejnych latach w świetle zmieniających się okoliczności.

Wdrożenie projektu i zdolności operacyjnej powinno rozpocząć się najpóźniej w trakcie roku, kiedy obiekt wyznaczono (tj. w ciągu roku po jego wyborze). Na etapie wyboru oczekuje się potwierdzenia ich skutecznego wprowadzenia w życie.

Przepisy szczegółowe dotyczące międzynarodowych i krajowych obiektów tematycznych opisane są w sekcji 6.

5. Jak dokonuje się wyboru obiektów?

Wyboru obiektów znaku dziedzictwa europejskiego dokonuje się dwuetapowo.

5.1 Wstępna selekcja na szczeblu krajowym

Za selekcję wstępną obiektów odpowiedzialne są państwa członkowskie. W procedurze ostatecznego wyboru na szczeblu UE mogą uczestniczyć wyłącznie obiekty wybrane w procedurze selekcji wstępnej na szczeblu krajowym. W każdym z państw członkowskich danego roku można wybrać **co najwyżej dwa obiekty** (zob. kalendarz w załączniku).

Zgodnie z zasadą pomocniczości każde państwo członkowskie ustanawia własne procedury selekcji wstępnej oraz własny harmonogram. Państwa członkowskie muszą przesłać do Komisji formularze zgłoszeniowe dotyczące obiektów wybranych w ramach selekcji wstępnej do dnia 1 marca roku, w którym odbywa się procedura selekcji. Komisja oczekuje formularzy zgłoszeniowych zredagowanych w języku lub językach użytych przy wstępnej selekcji na szczeblu krajowym, pod warunkiem że należą one do 24 języków urzędowych UE. W celu usprawnienia procesu selekcji Komisja powinna otrzymać również angielską wersję formularza zgłoszeniowego.

We wszelkich kwestiach związanych z procedurą selekcji wstępnej obiektów kandydujących należy kontaktować się wyłącznie z krajowym koordynatorem w kraju, w którym znajduje się obiekt.

5.2 Selekcja na szczeblu UE

Ostatecznego wyboru dokonuje europejski panel niezależnych ekspertów w ramach odpowiedzialności Komisji Europejskiej. Ów panel ocenia wnioski w oparciu o cele i kryteria działania. Za pośrednictwem Komisji może się on zwrócić do obiektów kandydujących o dodatkowe informacje. Istnieje także możliwość organizacji wizyt. Możliwość ich aranżacji pozostanie jednak wyjątkiem, a nie regułą.

Każdego roku, w którym dokonuje się wyboru europejski panel przygotowuje sprawozdanie przekazywane Komisji najpóźniej do końca danego roku. Sprawozdanie to zawiera zalecenia dotyczące przyznania znaku, a także krótką ocenę wszystkich obiektów wybranych w toku wstępnej selekcji, z uzasadnieniem ich wyboru lub odrzucenia. Obiektom kandydującym nie przysługuje odwołanie od zalecenia panelu europejskiego.

Na początku roku następującego po zakończeniu procedury selekcji Komisja oficjalnie wyznacza obiekty, które otrzymają znak, biorąc pod uwagę zalecenia panelu. Obiekty kandydujące, które nie zostaną wybrane, mogą w kolejnych latach być zgłaszane do wstępnej selekcji na szczeblu krajowym.

6. Krajowe obiekty tematyczne i obiekty międzynarodowe

6.1 Krajowe obiekty tematyczne

Aby kwalifikować się do znaku, krajowy obiekt tematyczny powinien obejmować rozsądną liczbę uczestniczących obiektów. Powinien on także:

- wykazywać europejską wartość dodaną wspólnego zgłoszenia w porównaniu ze zgłoszeniami indywidualnymi;
- wykazywać wyraźne powiązanie tematyczne pomiędzy poszczególnymi obiektami;
- zapewnić spełnienie przez każdy uczestniczący obiekt pełnej zgodności z kryteriami zgłoszenia;
- wyznaczyć jeden z uczestniczących obiektów na koordynatora krajowego obiektu tematycznego i zarazem na jedyny punkt kontaktowy dla Komisji;
- występować pod wspólną, zwięzłą nazwą, niezawierającą nazw poszczególnych obiektów.

Kandydaty krajowych obiektów tematycznych będą traktowane według tej samej procedury co obiekty pojedyncze. W danym roku państwo członkowskie dokonuje wstępnego wyboru co najwyżej dwóch obiektów. Dla każdego z obiektów uczestniczących w programie należy wypełnić oddzielny formularz wniosku. Koordynator obiektu musi także wypełnić formularz przewodni (ang. *cover form*) oraz przekazać wszystkie formularze krajowemu koordynatorowi łącznie.

W przypadku wyboru krajowego obiektu tematycznego znak zostaje przyznany temu obiektowi jako całości pod wspólną nazwą, nie zaś osobno obiektom uczestniczącym. Każdy z obiektów uczestniczących będzie miał prawo do umieszczenia przy wejściu tablicy informującej o opatrzeniu ZDE, która będzie wyraźnie wskazywać nazwę wspólną krajowego obiektu tematycznego. Należy brać to pod uwagę na potrzeby wszelkich działań informacyjnych, zarówno na szczeblu europejskim, jak i lokalnym, w celu uniknięcia ewentualnych nieporozumień. W trakcie monitorowania obiektu na ów aspekt należy zwrócić szczególną uwagę.

6.2 Obiekty międzynarodowe

Każdy obiekt będący częścią obiektu międzynarodowego musi znajdować się w państwie członkowskim uczestniczącym w działaniu. Obiekty międzynarodowe muszą zatem bardzo wyraźnie wykazać, że obiekty uczestniczące zgłaszane łącznie mają większą wartość, niż gdyby były one zgłaszane jako obiekty pojedyncze.

Aby mógł zostać zakwalifikowany, obiekt międzynarodowy musi:

- zapewnić spełnienie kryteriów przez każdy uczestniczący obiekt;
- wyznaczyć jeden z uczestniczących obiektów na koordynatora obiektu międzynarodowego i zarazem na jedyny punkt kontaktowy dla Komisji. W przypadku gdy jeden obiekt jest położony w dwóch lub więcej państwach członkowskich, istnieją dwie możliwości: albo obiekt ten jest zarządzany wspólnie przez różne organizacje w poszczególnych państwach członkowskich i wówczas jedna z tych organizacji musi być koordynatorem, albo jest zarządzany przez jeden organ ponadnarodowy i wówczas jedno z państw członkowskich musi objąć wiodącą rolę i przejąć odpowiedzialność w toku selekcji wstępnej oraz procesu monitorowania;
- złożyć wniosek pod wspólną, zwięzłą nazwą, nieobejmującą nazw poszczególnych obiektów uczestniczących w obiekcie międzynarodowym;
- w przypadku kilku obiektów koncentrujących się na jednym konkretnym temacie – jasno wykazać powiązanie tematyczne pomiędzy obiektami uczestniczącymi.

Kandydatury obiektów międzynarodowych są traktowane według tej samej procedury co obiekty pojedyncze. Są one poddawane wstępnej selekcji przez państwo członkowskie, w którym znajduje się obiekt-koordynator, w ramach limitu dwóch obiektów, które może zgłosić to państwo członkowskie każdego roku, w którym dokonuje się wyboru (należy zauważyć, że pozostałe obiekty stanowiące część tego samego obiektu międzynarodowego nie liczą się do limitu państw członkowskich, w których się znajdują).

W konsultacjach między obiektami uczestniczącymi w obiekcie międzynarodowym muszą od wczesnego etapu uczestniczyć wszyscy odpowiedni krajowi koordynatorzy.

Dla każdego z obiektów uczestniczących w programie należy wypełnić oddzielny formularz zgłoszeniowy. Koordynator obiektu musi także wypełnić [formularz przewodni](#) dla obiektów międzynarodowych oraz łącznie przekazać krajowemu koordynatorowi wszystkie formularze.

Jeżeli obiekt międzynarodowy jest wybrany w procedurze selekcji wstępnej przez państwo członkowskie, po wyrażeniu zgody przez pozostałe państwa musi zostać przez nie zaproponowane. Krajowy koordynator państwa członkowskiego koordynatora obiektu musi przedłożyć Komisji wszystkie formularze zgłoszeniowe, w tym formularz przewodni.

Jeżeli zarówno obiekt międzynarodowy, jak i obiekt pojedynczy spełniają kryteria ZDE na tym samym poziomie jakości, pierwszeństwo w selekcji na szczeblu europejskim przyznaje się obiektowi międzynarodowemu.

W przypadku wyboru obiektu międzynarodowego, znak jest przyznany temu obiektowi jako całości pod wspólną nazwą, a nie osobno obiektom uczestniczącym. Innymi słowy, jeśli znak otrzymuje obiekt międzynarodowy obejmujący pięć obiektów uczestniczących, to oznacza to przyznanie jednego znaku obiektowi międzynarodowemu, nie zaś pięciu znaków pięciu osobnym obiektom uczestniczącym. Każdy z pięciu obiektów uczestniczących ma prawo do umieszczenia przy wejściu tablicy informującej o opatrzeniu ZDE, ale powinna ona wyraźnie wskazywać nazwę wspólną obiektu międzynarodowego. Należy brać to pod uwagę na potrzeby wszelkich działań informacyjnych, zarówno na szczeblu europejskim, jak i lokalnym, w celu uniknięcia ewentualnych nieporozumień. W trakcie monitorowania obiektu na ów aspekt należy zwrócić szczególną uwagę.

7. Formularz wniosku

Obiekty kandydujące muszą być zgłaszane [na wspólnym formularzu zgłoszeniowym](#) przygotowanym przez Komisję Europejską. Formularz, wypełniony w odniesieniu do każdego obiektu kandydującego, przesyła się do krajowego koordynatora odpowiedzialnego za wstępną selekcję na szczeblu krajowym.

8. Monitorowanie obiektów

Znak dziedzictwa europejskiego przyznaje się obiektom na stałe, o ile wciąż spełniają one kryteria oraz jeśli projekt i zdolność operacyjna, które zgłoszono we wniosku, są aktualne i zgodne z założeniami długoterminowej wizji. Każdy z obiektów jest więc regularnie monitorowany.

Każde państwo członkowskie odpowiada za monitorowanie wszystkich obiektów znajdujących się na jego terytorium. Krajowi koordynatorzy są zobowiązani do gromadzenia wszelkich niezbędnych informacji dotyczących obiektów oraz do sporządzenia sprawozdania co cztery lata, zgodnie z harmonogramem w załączniku. Ów raport powinien obejmować podsekcję dla każdego obiektu, zgodną ze [wzorem formularza monitorowania](#).

Za monitorowanie obiektów międzynarodowych odpowiedzialny jest krajowy koordynator w państwie członkowskim koordynatora obiektu. Krajowy koordynator, współpracując z koordynatorem obiektu, gromadzi niezbędne informacje od wszystkich obiektów uczestniczących w obiekcie międzynarodowym, łącznie z tymi, które nie znajdują się na jego własnym terytorium. Informacje te są następnie streszczone w jednej sekcji sprawozdania wspomnianego powyżej.

Europejski panel analizuje wszystkie informacje i przygotowuje raport dotyczący stanu obiektów opatrzonych znakiem dziedzictwa europejskiego; panel bierze pod uwagę zalecenia dotyczące okresu monitorowania stosownie do okoliczności.

Jeżeli europejski panel ustali, że dany obiekt nie spełnia już kryteriów lub nie realizuje już zobowiązań podjętych w projekcie i nie posiada zdolności operacyjnej przedstawionych w zgłoszeniu, może wszcząć procedurę prowadzącą do odebrania znaku temu obiektowi. Procedura ta odbywa się w dwóch etapach, z których każdy może trwać do 18 miesięcy:

- w pierwszym etapie europejski panel inicjuje dialog z zainteresowanym państwem członkowskim w celu ułatwienia niezbędnych dostosowań obiektu. Jeśli europejski panel uzna, że dokonano dostosowań lub przedstawiono wystarczające gwarancje, może zdecydować o zakończeniu procedury;
- jeżeli po upływie 18 miesięcy od rozpoczęcia dialogu europejski panel uzna, że nie dokonano koniecznych dostosowań, może postanowić o rozpoczęciu drugiego etapu procedury. W drugim etapie europejski panel formalnie powiadamia Komisję o stwierdzonych problemach dotyczących obiektu. Powiadomieniu towarzyszy uzasadnienie oraz zalecenia praktyczne dotyczące sposobu poprawienia sytuacji. Jeżeli po upływie 18 miesięcy od otrzymania powiadomienia zalecenia praktyczne nie zostaną wprowadzone w życie, europejski panel zaleca Komisji odebranie znaku danemu obiektowi.

Komisja następnie dokonuje formalnego odebrania znaku w toku kolejnej procedury wyznaczania obiektów. Dany obiekt zostaje zobowiązany do zwrotu Komisji tablicy z logo znaku dziedzictwa europejskiego.

Ta sama procedura ma zastosowanie do krajowych obiektów tematycznych i obiektów międzynarodowych. Wspomniane wyżej dialogi są prowadzone z państwem członkowskim koordynatora. Jeżeli europejski panel zaleci odebranie znaku krajowemu obiektowi tematycznemu lub obiektowi międzynarodowemu, odebranie znaku dotyczy krajowego obiektu tematycznego lub obiektu międzynarodowego w całości. W wyjątkowych przypadkach, w których nie grozi to spójności krajowego obiektu tematycznego lub obiektu międzynarodowego, europejski panel może jednak zalecić odebranie znaku wyłącznie danemu obiektowi uczestniczącemu.

W toku całej procedury wszelkie kontakty między europejskim panelem a przedstawicielami danego obiektu i odpowiednim krajowym koordynatorem muszą odbywać się za pośrednictwem Komisji i krajowego koordynatora w celu zapewnienia skutecznej koordynacji.

9. Rezygnacja ze znaku

Obiekt, któremu przyznano znak dziedzictwa europejskiego, może w każdej chwili dobrowolnie z niego zrezygnować. W takim przypadku dany obiekt musi pisemnie powiadomić o tym danego krajowego koordynatora. On z kolei informuje Komisję o rezygnacji, przesyłając kopię pisma. Komisja formalnie uznaje rezygnację ze znaku w toku kolejnej procedury wyznaczania obiektów. Dany obiekt jest wówczas

zobowiązany do zwrotu Komisji Europejskiej tablicy z logo znaku dziedzictwa europejskiego.

10. Europejski panel niezależnych ekspertów

Selekcją i monitorowaniem na szczeblu UE zajmuje się europejski panel niezależnych ekspertów składający się z 13 członków powołanych przez Parlament Europejski, Radę, Komisję oraz Komitet Regionów.

W celu uniknięcia ryzyka konfliktu interesów nie dopuszcza się bezpośrednich kontaktów przedstawicieli obiektów kandydujących, obiektów opatrzonych znakiem ani państw członkowskich z członkami panelu w sprawach związanych z ZDE bez pośrednictwa Komisji.

11. Komunikacja

Komisja Europejska i obiekty, które otrzymały ZDE, wspólnie odpowiadają za informacje dotyczące znaku.

Komisja zapewnia widoczność znaku na szczeblu europejskim, w szczególności poprzez założenie i prowadzenie specjalnej strony internetowej z ogólnymi informacjami dotyczącymi odznaczonych obiektów i odsyłaczami do ich witryn. Każdy z obiektów otrzymuje tablice – małą i dużą – które powinny zostać umieszczone przy ich wejściach. [Logo ZDE powinno być także widoczne na wszystkich materiałach informacyjnych.](#)

Obiekty opatrzone znakiem są bardziej eksponowane, gdyż uwzględnia się je w prowadzonej przez UE strategii komunikacyjnej i promocyjnej znaku dziedzictwa europejskiego. Przedstawiciele wszystkich tych obiektów są zapraszani do udziału w dorocznej konferencji zarządców obiektów; uzyskują również możliwości nawiązania kontaktów i wzajemnego uczenia się.

Obiekt opatrzony znakiem musi zwiększać swój prestiż w skali europejskiej poprzez wykorzystywanie możliwości oferowanych przez nowoczesne technologie oraz narzędzia cyfrowe i interaktywne oraz poprzez synergie z innymi inicjatywami europejskimi; musi promować się jako cel zrównoważonej turystyki oraz rozwijać spójną i kompleksową strategię komunikacyjną podkreślającą europejski wymiar obiektu. Wszystkie te elementy stanowią część kryteriów ZDE i są przedmiotem oceny europejskiego panelu w trakcie procedury selekcji, a także podczas każdej procedury monitorowania.

Obiekt, któremu przyznano znak, jest oczywiście zobowiązany do posługiwania się logo ZDE we wszystkich swoich działaniach informacyjnych i promocyjnych.

12. Tworzenie sieci kontaktów

Jedną z głównych korzyści wiążących się z otrzymaniem znaku jest możliwość uczestnictwa w sieciach kontaktów zarezerwowanych dla obiektów opatrzonych znakiem. Komisja zwraca się do wszystkich zarządców obiektów do udziału w dorocznej konferencji mającej na celu wspieranie wymiany doświadczeń i wzajemnego uczenia się oraz zapewnienie podstaw sprzyjających inicjowaniu wspólnych projektów.

13. Finansowanie z budżetu UE

Z budżetu ZDE pokrywane są wydatki związane z funkcjonowaniem inicjatywy na szczeblu UE, mianowicie koszty poniesione przez europejski panel niezależnych ekspertów oraz koszty związane z europejską strategią komunikacyjną, tworzeniem sieci kontaktów oraz zasobami ludzkimi w ramach Komisji Europejskiej, niezbędnymi do prowadzenia działania. Obiekty opatrzone znakiem nie otrzymują bezpośredniego finansowania. Mogą one jednak ubiegać się o wsparcie z innych programów Unii Europejskiej.

Załącznik: Harmonogram

2017	Procedura selekcji. Zgłoszenia muszą wpłynąć do Komisji do dnia 1 marca 2017 r.
2018	Ocena znaku
2019	Procedura selekcji. Zgłoszenia muszą wpłynąć do Komisji do dnia 1 marca 2019 r.
2020	Procedura monitorowania. Sprawozdania z monitorowania muszą wpłynąć do Komisji do dnia 1 marca 2020 r.
2021	Procedura selekcji. Zgłoszenia muszą wpłynąć do Komisji do dnia 1 marca 2021 r.
2022	–
2023	Procedura selekcji. Zgłoszenia muszą wpłynąć do Komisji do dnia 1 marca 2023 r.
2024	Procedura monitorowania. Sprawozdania z monitorowania muszą wpłynąć do Komisji do dnia 1 marca 2024 r. Ocena znaku
2025	Procedura selekcji. Zgłoszenia muszą wpłynąć do Komisji do dnia 1 marca 2025 r.
...	...